

MASARYKOVA UNIVERZITA

Aristoteles, politické myšlení helénismu a starověkého Říma

Jiří Baroš

Hlavní témata přednášky

- Aristoteles
- politické myšlení helénismu a Říma

Aristoteles

- Teorie a praxe
- Štěstí a ctnost
- Spravedlnost a přátelství
- Praktická moudrost, státnictví a politická věda
- Obec a člověk
- Občanství a politický režim
- Variabilita politických režimů
- Nejlepší politický režim, výchova a kultura

Aristoteles

- **Teorie a praxe**
- Štěstí a ctnost
- Spravedlnost a přátelství
- Praktická moudrost, státnictví a politická věda
- Obec a člověk
- Občanství a politický režim
- Variabilita politických režimů
- Nejlepší politický režim, výchova a kultura

Teorie a praxe

- idealismus v. realismus
- teoretické v. praktické vědy
- tři praktické vědy: (1.) etika, (2.) ekonomika a (3.) politická věda v užším slova smyslu

Aristoteles

- Teorie a praxe
- Štěstí a ctnost
- Spravedlnost a přátelství
- Praktická moudrost, státnictví a politická věda
- Obec a člověk
- Občanství a politický režim
- Variabilita politických režimů
- Nejlepší politický režim, výchova a kultura

Štěstí a ctnost

- pojem dobra a všezahrnujícího dobra
- štěstí a tři možné způsoby života:
  - (1) ž. plný potěšení a rozkoší
  - (2) politický ž.
  - (3) filosofický (teoretický) ž.
- duše a ctnosti: intelektuální a morální (etická)
- ctnost je středem mezi dvěma extrémy

Aristoteles

- Teorie a praxe
- Štěstí a ctnost
- **Spravedlnost a přátelství**
- Praktická moudrost, státnictví a politická věda
- Obec a člověk
- Občanství a politický režim
- Variabilita politických režimů
- Nejlepší politický režim, výchova a kultura

Spravedlnost a přátelství

- (1) obecná v. (2) částečná spravedlnost
- dva druhy částečné spravedlnosti:
  - (A) distributivní
  - (B) komutativní (korektivní)
- ekvita
- přátelství – motivem: (a) užitečnost, (b) potěšení a (c) ctnost

Aristoteles

- Teorie a praxe
- Štěstí a ctnost
- Spravedlnost a přátelství
- **Praktická moudrost, státnictví a politická věda**
- Obec a člověk
- Občanství a politický režim
- Variabilita politických režimů
- Nejlepší politický režim, výchova a kultura

Praktická moudrost, státnictví a politická věda

- co je praktická moudrost či rozumnost?
- kdo je státník?
- jakým způsobem lze poznat politické věci?

Aristoteles

- Teorie a praxe
- Štěstí a ctnost
- Spravedlnost a přátelství
- Praktická moudrost, státnictví a politická věda
- **Obec a člověk**
- Občanství a politický režim
- Variabilita politických režimů
- Nejlepší politický režim, výchova a kultura

Obec a člověk

- obec je společenstvím lidí za účelem dosažení určitého dobra
- kritika Platónova komunismu
- domácnost – vesnice – obec
- obec existuje kvůli dobrému životu

Aristoteles

- Teorie a praxe
- Štěstí a ctnost
- Spravedlnost a přátelství
- Praktická moudrost, státnictví a politická věda
- Obec a člověk
- **Občanství a politický režim**
- Variabilita politických režimů
- Nejlepší politický režim, výchova a kultura

Občanství a politický režim

- identita města je odvozena od typu politického režimu
- klasifikace režimů: vládne jeden, několik nebo mnoho, cílem je obecné dobro obce, nebo obohacení vládnoucích?

Aristoteles

- Teorie a praxe
- Štěstí a ctnost
- Spravedlnost a přátelství
- Praktická moudrost, státnictví a politická věda
- Obec a člověk
- Občanství a politický režim
- **Variabilita politických režimů**
- Nejlepší politický režim, výchova a kultura

Variabilita politických režimů

- nejlepší politický režim X nejlepší režim s ohledem na okolnosti
- variabilita režimů dána existencí mnoha částí obce: bohatí, chudí a...
- střední třída a smíšený režim
- jaké jsou zdroje politických konfliktů?

Aristoteles

- Teorie a praxe
- Štěstí a ctnost
- Spravedlnost a přátelství
- Praktická moudrost, státnictví a politická věda
- Obec a člověk
- Občanství a politický režim
- Variabilita politických režimů
- **Nejlepší politický režim, výchova a kultura**

Nejlepší politický režim, výchova a kultura

- vládnoucí oddání ctnostem. Role výchovy...
- praktický význam diskuse o nejlepším režimu?
- politický v. filosofický život

Politické myšlení helénismu a Říma

- Věk impéria: od polis k megalopolis
- Nové prostorové dimenze politiky
- Občanská neangažovanost a epikureismus
- Občanská neangažovanost a stoicismus
- Římská republika a politické instituce
- Politika a sledování svých zájmů
- Od politického sdružení k mocenské organizaci
- Úpadek politické filosofie

Politické myšlení helénismu a Říma

- **Věk impéria: od polis k megalopolis**
- Nové prostorové dimenze politiky
- Občanská neangažovanost a epikureismus
- Občanská neangažovanost a stoicismus
- Římská republika a politické instituce
- Politika a sledování svých zájmů
- Od politického sdružení k mocenské organizaci
- Úpadek politické filosofie

Věk impéria: od polis k megalopolis

- krize politična v helénistickém a řeckém politickém myšlení
- polis přestala být politicky významnou
- expanze římského městského státu do obrovského impéria

Politické myšlení helénismu a Říma

- Věk impéria: od polis k megalopolis
- **Nové prostorové dimenze politiky**
- Občanská neangažovanost a epikureismus
- Občanská neangažovanost a stoicismus
- Římská republika a politické instituce
- Politika a sledování svých zájmů
- Od politického sdružení k mocenské organizaci
- Úpadek politické filosofie

Nové prostorové dimenze politiky

- experimenty s federálními organizacemi řeckých městských států
- panhelenismus (jednota Řeků) X přetrvává přesvědčení o primátu polis
- personifikace moci v dimenzích impéria

Politické myšlení helénismu a Říma

- Věk impéria: od polis k megalopolis
- Nové prostorové dimenze politiky
- **Občanská neangažovanost a epikureismus**
- Občanská neangažovanost a stoicismus
- Římská republika a politické instituce
- Politika a sledování svých zájmů
- Od politického sdružení k mocenské organizaci
- Úpadek politické filosofie

Občanská neangažovanost a epikureismus

- stažení se z politiky: antipolitický impuls nových filosofických proudů
- nezbytnost minima nutného k dosažení míru
- individualismus: směřování k soběstačnosti

Politické myšlení helénismu a Říma

- Věk impéria: od polis k megalopolis
- Nové prostorové dimenze politiky
- Občanská neangažovanost a epikureismus
- **Občanská neangažovanost a stoicismus**
- Římská republika a politické instituce
- Politika a sledování svých zájmů
- Od politického sdružení k mocenské organizaci
- Úpadek politické filosofie

Občanská neangažovanost a stoicismus

- následování přirozenosti: rozum pronikající vesmírem
- obraz kosmického řádu: vstříc harmonii celku
- universální společnost: zahrnuje celé stvoření
- etika veřejné služby: kodex chování

Politické myšlení helénismu a Říma

- Věk impéria: od polis k megalopolis
- Nové prostorové dimenze politiky
- Občanská neangažovanost a epikureismus
- Občanská neangažovanost a stoicismus
- **Římská republika a politické instituce**
- Politika a sledování svých zájmů
- Od politického sdružení k mocenské organizaci
- Úpadek politické filosofie

Římská republika a politické instituce

- institucionální formy: zvládnout politično
- instituce: dát meze třídním konfliktům
- nadřazenost římské ústavy: dílem mnoha generací

Politické myšlení helénismu a Říma

- Věk impéria: od polis k megalopolis
- Nové prostorové dimenze politiky
- Občanská neangažovanost a epikureismus
- Občanská neangažovanost a stoicismus
- Římská republika a politické instituce
- **Politika a sledování svých zájmů**
- Od politického sdružení k mocenské organizaci
- Úpadek politické filosofie

Politika a sledování svých zájmů

- primát jednání nad filosofickou spekulací
- politika: konflikt partikulárních požadavků
- shoda ohledně pravidel a významu politické spravedlnosti X přesto úpadek Říma (Cicero)
- expanze Říma a růst ambicí: politika „válkou“...
- s císařstvím přišel mír (Pax Romana)

Politické myšlení helénismu a Říma

- Věk impéria: od polis k megalopolis
- Nové prostorové dimenze politiky
- Občanská neangažovanost a epikureismus
- Občanská neangažovanost a stoicismus
- Římská republika a politické instituce
- Politika a sledování svých zájmů
- **Od politického sdružení k mocenské organizaci**
- Úpadek politické filosofie

Od politického sdružení k mocenské organizaci

- změna koncepce občanství (občan přestává být účastníkem politiky, je jejím subjektem)
- útěcha z filosofie v době rozmarných císařů...
- politika a náboženská symbolika: promícháno...

Politické myšlení helénismu a Říma

- Věk impéria: od polis k megalopolis
- Nové prostorové dimenze politiky
- Občanská neangažovanost a epikureismus
- Občanská neangažovanost a stoicismus
- Římská republika a politické instituce
- Politika a sledování svých zájmů
- Od politického sdružení k mocenské organizaci
- **Úpadek politické filosofie**

Úpadek politické filosofie

- apolitický prvek v politické spekulaci (smysl existence mimo politiku...)
- politická filosofie spíše morální filosofií

Hlavní zdroje přednášky: Strauss, Leo, Cropsey, Joseph 1987. *History of Political Philosophy*. Chicago: The University of Chicago Press; Wolin, Sheldon 2004. *Politics and Vision*. Princeton: Princeton University Press.